

Postanowienie z dnia 16 października 2002 r., IV CKN 424/01

Odmowa sporządzenia kasacji przez pełnomocnika ustanowionego przez sąd nie jest okolicznością uzasadniającą przywrócenie terminu do jej wniesienia.

Sędzia SN Hubert Wrzeszcz (przewodniczący)

Sędzia SN Marek Sychowicz

Sędzia SN Zbigniew Strus (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Małgorzaty L. przeciwko Waldemarowi L., Kazimierzowi J., Felicji J. o ustalenie nieważności umowy i uchylenie się od skutków prawnych, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu niejawnym w dniu 16 października 2002 r., kasacji powódki od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 20 marca 2001 r. odrzucił kasację.

Uzasadnienie

W sprawie o podział majątku wspólnego Małgorzata L. zawarła ugodę z Waldemarem L., w wyniku której spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przypadło uczestnikowi postępowania, a wnioskodawczyni otrzymała spłatę w wysokości 12 000 zł. Do zapłaty doszło, gdy W. L. sprzedał spółdzielcze prawo do lokalu. Postanowienie o umorzeniu postępowania zostało uchylone przez Sąd Okręgowy na skutek zażalenia wniesionego przez wnioskodawczynię po przywróceniu terminu do zaskarżenia. Następnie powódka wystąpiła z powództwem o uznanie umowy sprzedaży za nieważną oraz o uchylenie się od skutków prawnych ugody sądowej. Sąd Rejonowy w Białogardzie oddalił to powództwo, a Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 20 marca 2001 r. oddalił apelację powódki.

Małgorzata L. złożyła wniosek o ustanowienie adwokata z urzędu, uwzględniony przez Sąd drugiej instancji postanowieniem z 21 maja 2001 r.

Wyznaczony przez Okręgową Radę Adwokacką adwokat Tomasz M. w otwartym terminie zaskarżenia zawiadomił Sąd Okręgowy w dniu 2 lipca 2001 r., że po dokładnej analizie sprawy stwierdził brak podstaw do wniesienia kasacji.

W piśmie umotywował swoje stanowisko oraz zażądał przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej, na którą składa się dwukrotne przeglądanie akt sprawy, wysłuchanie stanowiska reprezentowanego przez powódkę, zapoznanie się ze stosownymi przepisami i orzecznictwem oraz opracowanie opinii prawnej, uzasadniającej stanowisko pełnomocnika.

Wniosek ten nie został rozpoznany przez Sąd drugiej instancji.

Po upływie terminu do wniesienia kasacji wpłynął do Sądu drugiej instancji wniosek adwokata Stanisława L. o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji od wymienionego wyroku Sądu Okręgowego. Adwokat zawiadamiał, że Dziekan Okręgowej Rady Adwokackiej na wniosek dotychczasowych pełnomocników (rodziców powódki), po stwierdzeniu przez adwokata Tomasza M. braku podstaw do wniesienia kasacji, wyznaczył go pełnomocnikiem w tej sprawie.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 18 lipca 2001 r. uwzględnił wniosek o przywrócenie terminu i przedstawił kasację Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 21 września 2000 r., III CZP 14/00 (OSNC 2001, nr 2, poz. 21) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że adwokat ustanowiony dla strony przez sąd może odmówić sporządzenia kasacji, jeżeli byłaby ona niedopuszczalna lub oczywiście bezzasadna. W uzasadnieniu wskazano, że pomoc prawna udzielana stronie zwolnionej od kosztów przez ustanowionego dla niej adwokata, po wydaniu w sprawie orzeczenia przez sąd drugiej instancji, nie może się sprowadzać do bezwzględnego obowiązku sporządzenia kasacji, jeśli tylko strona wyrazi takie żądanie. Odmienny pogląd, wyrażany poprzednio przez Sąd Najwyższy orzekający w składach zwykłych, byłby zaprzeczeniem ustawowo wyrażonego zaufania do poziomu fachowego przedstawicieli obu korporacji i nakazaniem im ograniczenia wykorzystania wiedzy zawodowej do umiejętności sporządzenia we właściwej formie pisma zawierającego zarzuty strony. Poza tym, sam cel instytucji kasacji, jak i obowiązku zastępowania strony m. in. przez adwokata, nie mógłby być wówczas z samego założenia spełniony, taka kasacja bowiem dawałaby stronie jedynie złudzenie jej skuteczności; z reguły musiałaby być odrzucona względnie oddalona.

Przesłanki te doprowadziły skład siedmiu sędziów Sądu Najwyższego do wniosku, że odmowa z przyczyn merytorycznych sporządzenia kasacji przez adwokata ustanowionego dla strony korzystającej ze zwolnienia od kosztów sądowych oznacza udzielenie pomocy prawnej, oraz do dalszego wniosku, że w postępowaniu cywilnym brak w obecnym stanie prawnym bezpośredniej możliwości skontrolowania przez sąd zasadności odmowy sporządzenia kasacji.

Skład powiększony Sądu Najwyższego nie rozważał w szerszym zakresie skutków odmowy sporządzenia kasacji przez wyznaczonego adwokata dla biegu terminu określonego w art. 393⁴ k.p.c., poprzestając na sugestii, że strona dla której adwokat został wyznaczony, mogłaby zwrócić się z wątpliwościami co do zasadności odmowy sporządzenia kasacji do właściwej rady adwokackiej i nie można wyłączyć, że w razie podzielenia zastrzeżeń strony, rada adwokacka mogłaby wyznaczyć innego adwokata, ten zaś – ewentualnie – wnosić o przywrócenie terminu do wniesienia kasacji, jeżeli znalazłby uzasadnione podstawy jej sporządzenia (art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze, jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 123, poz. 1058 ze zm.).

Sąd Najwyższy rozpoznający sprawę podziela stanowisko zawarte *implicitie* w przytoczonym wyżej zdaniu, że odmowa sporządzenia kasacji przez adwokata wyznaczonego przez sąd nie wpływa bezpośrednio na bieg terminu do jej wniesienia, terminy procesowe zawite są bowiem terminami ciągłymi i wobec braku przepisów szczególnych nie ma podstaw do przyjęcia zawieszenia lub przerwania tego biegu ze względu na postawę pełnomocnika wyznaczonego.

Stosownie do art. 363 § 1 k.p.c., orzeczenie, co do którego nie przysługuje środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia, staje się prawomocne. W okolicznościach rozpoznawanej sprawy oznacza to prawomocność wyroku Sądu Okręgowego z upływem dnia 5 lipca 2001 r., co przyznawała strona powodowa we wniosku drugiego pełnomocnika. Nie trzeba uzasadniać, że podjęcie przez Dziekana Okręgowej Rady Adwokackiej decyzji w trybie określonym w art. 28 ust. 1 Prawa o adwokaturze, tj. wyznaczenia następnego pełnomocnika, nie miało wpływu na prawomocność wyroku.

Terminy zaskarżania orzeczeń sądowych mają istotne znaczenie dla toku sprawy ze względu na stabilizującą rolę stanu prawnego kwestionowanego przez wszczęcie sporu przed sądem. Dopuszczając możliwość wzruszania tego stanu, ustawa określa szczegółowo jej przesłanki. Przywrócenie terminu wymaga, zgodnie

z art. 168 § 1 k.p.c. i jednolitym orzecnictwem, braku winy strony oraz jej pełnomocnika. Uwzględniając stwierdzenia wykazujące, że podjęta odpowiedzialnie odmowa wniesienia kasacji ze względu na jej oczywistą bezzasadność jest równoznaczna ze spełnieniem obowiązku udzielenia pomocy prawnej stronie, nie sposób rozpatrywać upływu terminu w aspekcie braku winy. W takiej sytuacji powoływanie się kolejnego pełnomocnika na przymus adwokacki jako okoliczność usprawiedliwiająca brak winy strony jest bezskuteczne. Sporządzenie kasacji jest czynnością procesową wymagającą wiedzy, doświadczenia i niejednokrotnie dużej ilości czasu, dlatego ustawa przewiduje termin jednego miesiąca. Decyzja pełnomocnika, zarówno ustanowionego z wyboru, jak i z urzędu, może być zatem podjęta w końcowym okresie biegu terminu. Nie sposób w takiej sytuacji przyjąć zapatrywania, że odmowa sporządzenia kasacji jest okolicznością uzasadniającą obligatoryjne przywrócenie terminu. Ewentualny wniosek w tym przedmiocie wymaga indywidualnej oceny, a ponieważ pełnomocnik wnoszący kasację żadnych innych okoliczności nie przedstawił, należy uznać, że postanowienie Sądu Okręgowego o przywróceniu terminu zostało wydane bez należytej podstawy prawnej, co prowadzi do odrzucenia kasacji.

